

การค่อเพลง กับ ประชาธิปไตย

จากอดีตที่ผ่านมา เราต้องยอมรับว่ามีแนวความคิดทางการเมือง อยู่ 2 แนว คือ ประการแรก การเชื่อฟังกฎหมาย และ ประการที่สอง การไม่เชื่อฟังกฎหมาย หรือ ต่อต้านกฎหมาย แนวความคิดแรกเชื่อว่า การเชื่อฟังกฎหมายเป็นสิ่งที่ดี และถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องเคารพกฎหมาย เพราะการเชื่อฟังกฎหมายเป็นการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น ตลอดจนทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบเรียบร้อย และ ยังเชื่อต่อไปว่า การขัดขืนกฎหมาย จะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในสังคม ความเชื่อดังกล่าวยังมีเหตุผลในใจเชื่อถือ กล่าวคือ สังคมใดที่ขาดกฎหมายปกครองจะทำให้ทุกคนมีสิทธิธรรมชาติ หรือ ทำตามอำเภอใจตนเองได้ และคนที่แข็งแรงกว่า หรือฉลาดกว่าอาจจะทำร้าย หรือกดขี่บุคคลที่อ่อนแอกว่าได้เสมอ และ ภาวะคงเค็มของมนุษย์อย่างนั้น ซบส่ กล่าวว่าเป็นภาวะสงคราม และจะหาความสุขไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องมีประมุข และ ออกกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบสุขต่อไป ฉะนั้น แนวความคิดแรกจึงเชื่อว่า รัฐทุกรัฐจะต้องมีผู้ปกครอง และ กฎหมายเพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน เมื่อมีกฎหมายจะต้องมีผู้เคารพกฎหมาย และ กฎหมายจะต้องมีผลบังคับใช้กับทุกคนเหมือนกัน การขัดขืนกฎหมายย่อมเป็นแนวทางนำไปสู่ การขาดระเบียบ และ สภาวะที่ไม่สงบสุขได้ และ ในปัจจุบันรัฐทุกรัฐก็ยอมรับว่า การเคารพกฎหมายเป็นสิ่งที่ดี และ ยังไม่เคยมีรัฐใดที่จะปฏิเสธในเรื่องนี้ได้เลยเขมแต่รัฐเคียว

แนวความคิดที่สอง คือ การไม่เชื่อฟังกฎหมาย พวกนี้เชื่อว่าการเคารพกฎหมายเป็นสิ่ง
ที่ดี แต่ดีเพราะกฎหมายนั้นยุติธรรมต่อประชาชน และยังเชื่อต่อไปว่า หน้าที่ในการเคารพกฎหมาย
ไม่ใช่จะเป็นแบบเด็ดขาด (Absolute) กล่าวคือ พวกเราจะต้องเชื่อฟังกฎหมายทุกฉบับใน
ทุกสถานการณ์ โดยไม่มีเงื่อนไข ถ้ากฎหมายใดไม่ยุติธรรม พวกนี้เชื่อว่าพวกเรามีสิทธิ์ที่จะขัดขึ้น
หรือไม่เชื่อฟังใด และสิทธินี้ย่อมชอบธรรมเสมอ ข้ออ้างในการขัดขึ้นกฎหมายอาจจะมีอยู่หลายแบบ
เช่น โดยอ้างมโนธรรม, พระเจ้า หรือสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การไม่เชื่อฟัง
กฎหมายในอดีตก็ยังคงนำไปสู่การปฏิวัติ และการสร้างอุดมการณ์แบบเผด็จการได้ ตัวอย่างเช่น
ในยุคกลางเชื่อว่า อำนาจทางศาสนาขอมเหนือกว่าอำนาจรัฐ, และกฎหมายธรรมชาติ (กฎหมาย
พระเจ้า) ย่อมอยู่เหนือกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้น ถ้ากฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นขัดต่อกฎหมายธรรมชาติ
พวกผู้นำทางศาสนาขอมขัดขึ้นกฎหมายรัฐได้ การขัดขึ้นเช่นนี้ทำให้อำนาจทางศาสนาเหนือกว่ารัฐ
และเป็นเผด็จการโดยศาสนา หรือ การกระทำของกานธินันท์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง
คือ อินเคียโรรับเอกราช

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การถือแหงไม่มีจุดประสงค์ของการที่จะเป็นการปฏิวัติ หรือล้ม
ล้างรัฐบาล แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า การถือแหงจะไม่มีโอกาสทำให้เกิดการปฏิวัติได้ มีใครที่
กล้ารับรองได้ว่า ถ้ามีการถือแหงเกิดขึ้นจะไม่นำไปสู่การปฏิวัติ หรือเปลี่ยนแปลงการปกครอง และ
ถ้าการถือแหงนำไปสู่การปฏิวัติ เราจะเรียกว่าการถือแหงอยู่หรือไม่ แม้การถือแหงจะชอบธรรม
แต่เขาพเจ้าก็ไม่เชื่อว่าต้องเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การปกครองประชาธิปไตย เพราะ
การอ้างของการถือแหงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ให้คนอื่นเห็นได้ หรืออ้างในสิ่งที่เป็นามธรรม
จนเกินไป เช่น อ้างพระเจ้า, มโนธรรม เป็นต้น

ในอดีตที่ผ่านมา ประชาธิปไตยโคเจริญเติบโตจากสมัยกรีกโบราณ แล้วก็เสื่อมไป และ
มาเจริญอีกครั้งในประเทศอังกฤษ และในประเทศอเมริกา การปกครองในปัจจุบันไม่เหมือนกับการ
ปกครองในสมัยกรีกโบราณ กล่าวคือ เนื่องจากสภาพปัจจุบันสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ประชากร

มีจำนวนเพิ่มขึ้น ดังนั้นปัญหาต่างๆจะแก้ไขอย่างกรีกโบราณย่อมจะทำให้ยาก และการปกครองในปัจจุบันได้มีระบบหรือสถาบันที่จะทำหน้าไปสู่การปกครองที่ดีขึ้น และสถาบันนั้นได้แก่ สภานิติบัญญัติ และสมาชิกของสภานี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการเลือกตั้ง และมีกำหนดเวลาในการดำรงตำแหน่ง การทำเช่นนั้นก็เพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดทางการเมือง ดังนั้นกฎหมายที่ผ่านสภานี้มาในเมื่อไม่มีความยุติธรรม โอกาสที่ประชาชนจะเข้าแก้ไข หรือ เปลี่ยนแปลงก็ย่อมจะมีโอกาสอยู่เสมอ หรือ โคชอาศัยบทบัญญัติในทางกฎหมาย ในการปกครองแบบประชาธิปไตย สิ่งหนึ่งที่เราต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ ก็คือการมีชนชั้น เมื่อสภานิติบัญญัติผ่านเป็นกฎหมายออกมา เราต้องยอมรับว่า กฎหมายโคผานเสียส่วนใหญ่ของสมาชิกที่เป็นตัวแทนของเราจริง ๆ เมื่อไม่ยุติธรรม เราต้องยอมรับก่อนโคชอาศัยชนชั้น หรือ จะขอแก้ไขก็ตามกฎหมายโคผาคำแทนบทบัญญัติแห่งการแก้ไข ไม่ใช่การคื้อแห่ง ทศภาษานี้ หมายถึงการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว มีรัฐบาล, รัฐสภา และสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ เป็นของตนเองแล้ว แต่ไม่ได้หมายถึงการปกครองก่อนที่อื่นเรื่องจะไปปกครองตนเอง การคื้อแห่งเนั้นนี้อาจทำได้เพราะกฎหมายต่าง ๆ ที่อังกฤษบัญญัติเพื่อปกครองอินเดียในสมัยเป็นอาณานิคม อาจไม่ยุติธรรมต่อชาวอินเดีย เพราะอังกฤษมองถึงผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าของชาวอินเดีย แต่การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นของตนเอง และมีสภานิติบัญญัติเป็นของตนเอง โอกาสที่จะเป็นการคื้อแห่งอย่างนั้นย่อมไม่มี เพราะ สภานิติบัญญัติเมื่อออกกฎหมายย่อมคำนึงถึงตนเองของตนเองที่อยู่ในรัฐนั้น และ เป็นการบัญญัติเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ฉะนั้น ถ้ามีบางกณยอมรับว่า การกระทำของ กานธี เป็นการคื้อแห่ง การคื้อแห่งนั้นก็ยังไม่เกิดขึ้นระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะอังกฤษไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ของชาวอินเดีย และถ้าประเทศใดที่ปกครองโดยประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ย่อมบัญญัติกฎหมายที่สนองตอบความต้องการของประชาชนได้

ก. การคื้อแห่ง กับ หลักการพื้นฐานของระบบประชาธิปไตย

ในที่นี้จะขอพิจารณาถึงการคื้อแห่ง กับ หลักการที่เป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย คือ หลักการดังกล่าวนี้เปิดโอกาสให้มีการคื้อแห่งได้อย่างชอบธรรมหรือไม่ หลักที่จะพูดถึงนี้ ได้แก่

1. หลักเหตุผล
2. หลักความยินยอม

3. หลักความเสมอภาค
4. หลักศีลธรรม
5. หลักเสรีภาพ
6. หลักการ^{ปก}ครองตนเอง

1. การก่อกองกับหลักเหตุผล

ประชาธิปไตยยึดถือสมมุติฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ "มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผล จนกระทั่งสามารถใช้เหตุผลของตนมือนักแก้ไขความต่าง ๆ ที่ตนเผชิญอยู่ รวมทั้งคล่องตัวในการปรับปรุง พัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ" ¹ ดังนั้นนักทฤษฎี จึงเชื่อว่า ความมีเหตุผลเป็นคุณสมบัติที่ตัวมาแต่กำเนิด ฉะนั้น คนทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้มีความรู้ หรือไม่ก็ตาม ย่อมมีความสามารถในการใช้เหตุผลได้ทั่วถึงทุกคน แต่ถนัดเมื่อวิชาการศึกษาโดยลำพัง จนถึงสมัยปัจจุบัน ใฝ่ใฝ่การวิจัยและพบว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีอยู่มากมายที่ไม่ได้ใช้เหตุผล นั่นก็เป็นการแสดงออกโดยใช้อารมณ์ และ อารมณ์หนึ่ง ก็ กราแฮม วัลลาส (Graham Wallas) ได้โต้แย้งสมมุติฐานนี้ โดยชี้ให้เห็นว่า "ในการแสดงออกทางการเมืองของมนุษย์นั้น แท้จริงอาจเป็นเพราะแรงผลักดัน และสัญชาตญาณก็ได้" ² ส่วน เดวิด ฮูม ก็มีความคิดอย่างเดียวกัน คือ "เหตุผลมีได้เป็นเครื่องกำหนดบังคับกับให้บุคคลกระทำหรืออย่างไรอย่างหนึ่ง สิ่งสำคัญเหนือเหตุผลยิ่ง ก็ อารมณ์ หรือ ความรู้สึกที่รุนแรง" ³ นั่นคือ ตามความคิดของ ฮูม ยอมรับว่า เหตุผลกับศีลธรรมเป็นกันละอย่างกัน มนุษย์อาจมีเหตุผล หรือ ใช้เหตุผลหรือใช้เหตุผลเป็น แต่ก็ไม่ใช่ว่าความว่าจะมีศีลธรรมเสมอไป หรือ ผู้ที่มีศีลธรรมก็อาจจะไม่ใช้เหตุผลเสมอไปเช่นกัน

ดังนั้นบุคคลใดที่เชื่อเรื่องประชาธิปไตยจะต้องเชื่อว่ามีมนุษย์มีเหตุผล แต่ตามข้อเท็จจริงมนุษย์เราไม่ใ้มีกำเนิดโดยมีเหตุผลคิดความต่างแต่เกิด และข้อเท็จจริงยังบอกอีกว่า บุคคลที่แตกต่างกันยอมทำโดยใช้เหตุผลต่างกัน หรือ ต่างระดับกัน หรือ อาจจะใช้สัญชาตญาณ หรือ อารมณ์ต่างกัน

¹ จรูญ สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบ(ประชาธิปไตย, เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 7.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

ฉะนั้น จากข้อเท็จจริงแล้ว เราสามารถตั้งมาสู่ข้อสรุปได้ว่า ยังไม่มีชาติใดในโลกเป็นประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง เมื่อประชาธิปไตยยังไม่มี การถือแหงจะเกิด และ เป็นเงื่อนไขของประชาธิปไตยอย่างไร และที่เราขอรับว่าการกระทำนี้คือ การถือแหง การกระทำนี้ยังไม่อยู่ในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย อีกประการหนึ่ง ถ้าประชาธิปไตยเชื่อว่า มนุษย์ ทุกคนต้องมีเหตุผล ทำไมจึงเกิดการถือแหงได้ เพราะการถือแหงจะเกิดเมื่อบุคคลใช้เหตุผล หรือ บัญญัติสิ่งที่ไม่ยุติธรรม เมื่อ ประชาธิปไตยมีความเชื่อว่า ทุกคนต้องมีเหตุผล ผู้บัญญัติกฎหมายต้อง บัญญัติกฎหมายที่มีเหตุผล นั่นคือ สิ่งที่มีเหตุผลต้องเกิดจากสิ่งที่มีเหตุผลเท่านั้น ถ้าเราไม่ยอมรับหลักการนี้ ก็เท่ากับไม่ยอมรับประชาธิปไตย หรือถ้าเราไม่ยอมรับประชาธิปไตย เราก็ยอมรับว่ามนุษย์บางคนไม่ใช่เหตุผล และถ้ายอมรับว่า มีคนบางคนไม่ใช่เหตุผล เรา ก็ยอมรับว่าการถือแหงได้ กล่าวโดยสรุป ถ้าเรายอมรับประชาธิปไตย การถือแหงจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย เพราะขัดกับหลักความเชื่อพื้นฐาน

2. การถือแหงกับหลักความยินยอม

หลักความยินยอม เป็นแกนของกระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย และ หลักนี้สืบเนื่องมาจากหลักข้อแรก คือมนุษย์จะยินยอม หรือเห็นพ้องในสิ่งใดนั้นจะต้องมีเหตุผล และใช้เหตุผลใด มิฉะนั้นก็จะเป็นความเชื่อที่มั่งงาย แต่ความยินยอมในระบอบประชาธิปไตย น่าจะหมายถึง¹

- (1) ประชาชนมีโอกาสที่จะเลือกแสดงความปราถนาได้
- (2) ประชาชนควรมีโอกาสที่จะรู้เรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนยินยอมแนบตามสมควร
- (3) จะต้องไม่เสรีภาพที่จะแสดงความยินยอมใดโดยไม่ถูกขัดขวาง
- (4) ถ้าความยินยอมนั้นมาจากเสียงข้างมาก หรือ เสียงส่วนใหญ่ในประเทศแล้ว ก็น่าจะเป็นความยินยอมที่มีผลใช้ได้

ถ้าเราขอรับหลักการ 4 ข้อนี้ การถือแหงอาจเกิดขึ้นได้แต่ถ้าใช้ว่าจะชอบธรรมเสมอไป กล่าวคือ ในข้อ 1. " ประชาชนมีโอกาสที่จะเลือกแสดงความปราถนาได้ " แต่ยังมีปัญหาในเรื่องนี้ว่า จากข้อเท็จจริง

¹ เรื่องเรือวกัน , หน้า 20.

ที่มีผู้ใช้ของง่าย เลือที่จะค้นหา สิ่งที่เป็นความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพราะในปัจจุบัน
 มีความวิธการโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ที่จะบังคับให้ประชาชนเชื่อตาม หรือไม่เชื่อตามใ้ได้ง่าย ดังนั้นสิ่ง
 จึงอุปสรรคขัดขวางไม่ให้เข้าถึงความจริงแท้ได้

ฉะนั้นการเลือกแสดงความคิดเห็นอาจจะไม่ใช้สิ่งที่ปรากฏอย่างแท้จริง และ ถ้าการคือแห่ง
 เป็นการแสดงความคิดเห็นของคนเชื้อส่วนรวม ความปรากฏนั้นอาจจะไม่แท้จริง เพราะอาจมีสิ่ง
 แปลกปลอมปนในความเชื่อ เช่นนั้น ถ้าการคือแห่งเกิดจากสิ่งที่กล่าวมานี้ ขอมไม่ใช้การเสกเพื่อ
 ผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง ส่วนข้อ 2. การที่ประชาชนจะพึงหาข่าวสาร หรือ ต้องการ
 รูเรื่องในสิ่งที่ตนยินยอม " แล่งข่าวต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะไ้มาจากองค์กรของรัฐ หรือ หน่วยงานหลาย
 ชนิด แล่งข่าวเหล่านั้นอาจจะโฆษณาชวนเชื่อ หรือ อาจจะเป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก็ได้ แต่ถ่าแล่ง
 ข่าวเท็จ, หลอเฟ่งต่อต้าน การกระทำของพวกเขากไม่ใดก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่แท้จริง แต่กลับเป็น
 การยั่วยู่ หรือก่อเหตุการรุนแรงใดเช่นกัน ส่วนข้อ 3. คือ การให้เสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น
 โดยไม่ถูกขัดขวาง ในข้อนี้ถ่าเรามาพิจารณาถึงการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร รัฐใดให้สิทธิแก่ประชาชน
 อย่งเสรีในการพิจารณาเลือกตัวแทนของเขาเอง และข่าวสารที่เขาได้รับมาอาจจริง หรือ เท็จก็ได้
 แต่การตัดสินใจรัฐโรมอบโอกาสแก่เขาเป็นผู้ตัดสินใจเอง ถ่าเขาเลือกคนที่เป็นตัวแทนเขารัฐสภาอย่าง
 ผิด ๆ (สภาออกกฎหมายไม่ยุติธรรมต่อเขา) ความผิดนั้นการเป็นของเขาเอง และ เขาจะคง
 รับผิดชอบในเรื่องนี้ และการแสดงความรักชอบโดยอาศัยการคือแห่งนั้นขอมไม่นาสรรเสริญ เพราะ
 การต่อต้านเช่นนี้เท่ากับเป็นการต่อต้านอำนาจอันชอบธรรม กล่าวคือ ประชาธิปไตยขอมรับว่า อำนาจ
 ชอบธรรมมาจากปวงชน เมื่อสมาชิกรัฐสภาใดมาโดยการยินยอมของประชาชน และสมาชิกรัฐสภามี
 อำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งอำนาจปวงชนเป็นผู้มอบให้ และการใช้อำนาจนั้นขอมจะชอบธรรม
 ถ่าผู้คือแห่งต่อต้านกฎหมายขอมหมายถึง ต่อต้านอำนาจอันชอบธรรมนั้นด้วย ถ่ามองอีกแง่หนึ่งใดดังนี้
 ถ่าเขาขอมรับว่าตัวเองเป็นผู้ที่มีเหตุผล การเลือกต่าง ๆ ของเขาขอมอาศัยเหตุผล เมื่อสิ่งที่เขาเลือก
 เป็นสิ่งที่มีเหตุผล การกระทำของสิ่งที่มีเหตุผลขอมจะมีเหตุผล การต่อต้านสิ่งที่มีเหตุผลก็คือการต่อต้าน
 ที่ไร้เหตุผล ฉะนั้นถ่าการคือแห่งไปต่อต้านกฎหมายที่มีเหตุผล ขอมเรียกว่า การคือแห่งอ้างในสิ่งที่ไม่
 เหตุผลนั่นเอง และการคือแห่งอ้างสิ่งไร้เหตุผล ขอมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม ส่วนในข้อ 4.

นั้นการถือแพ่งยอมทำไม่ได้ ถ้าเรากล่าวว่าสมาชิกรัฐสภามาจากเสียงข้างมากหรือเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ

กล่าวโดยสรุป ถ้าหลักการอื่นยอมตามที่กล่าวมานี้ การถือแพ่งอาจจะไม่ชอบธรรม และก็ไม่ใช่ว่าจะต้องชอบธรรมเสมอไป

3. การถือแพ่งกับหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย ตามความหมายที่แท้จริงคือ " ความเสมอภาคทางการเมือง " ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในเรื่องลักษณะทางร่างกาย หรือความสามารถทางปัญญา ความเสมอภาคทางการเมือง ถ้าจะกล่าวให้แคบลงก็คือ " สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ที่ถือว่าแต่ละคนออกเสียงใดหนึ่งเสียง นั้นเอง " แต่อย่างไรก็ตาม ในระบอบประชาธิปไตยปัจจุบัน แต่ละประเทศก็ให้สิทธิต่างกัน ในชั้นเดิมบุคคลที่มีฐานะสูง มีทรัพย์สินมากเท่านั้นจึงจะมีสิทธิ ต่อมาภายหลังบุคคลที่มีฐานะต่ำกว้าออกเสียงได้ นอกจากความหมายดังกล่าว อาจมีความหมายรองได้ดังนี้

1. ความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิของพลเมือง เช่น สิทธิในการที่จะได้รับหลักประกันในเรื่องที่อยู่อาศัย โอกาสที่จะได้รับการศึกษาอบรม โอกาสที่จะได้รับบริการจากหน่วยงานสาธารณะ เช่น ราชการ โอกาสที่จะเข้ารับราชการ และ โอกาสอื่นใดที่พลเมืองควรจะได้รับโดยเท่าเทียมกัน

2. ความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย คือ บุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันจากกฎหมาย และ กระบวนการยุติธรรมเหมือนกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันสิทธิ และ ผลประโยชน์อันชอบธรรมของตน

3. บรรยากาศ และ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาค

4. ความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ คือ ต้อง การให้มนุษย์ยอมรับ " ความเป็นคน " ของบุคคลอื่น

ปัญหาที่เกี่ยวกับความเสมอภาคมีต่างกัน เช่น การอ้างหลักความเสมอภาค เพื่อนำเอาสิ่งที่ตรงข้ามกับหลักการประชาธิปไตยมาใช้ ย่อมจะนำอันตราขมาสู่สังคม การกระทำเหล่านั้นแม้จะใช้หลักเสมอภาค ก็นำไปใช้ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย อีกกลุ่มหนึ่ง ถือว่า " หลักความเสมอภาค " ควรตีความหมายตามตัวอักษร นั่นคือ ทุกคน ต้องไม่แตกต่างกันเลย บุคคลยอมเหมือน

และ เหว่ เข็มกันในด้านความสามารถ และ ความอื่น ๆ ทุกด้าน ทั้งนี้ เกรงว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจ
สูงอาจกลายเป็นผู้มีอำนาจ การคิดความเช่นนี้ย่อมเป็นไปได้ก่อนข้างรุนแรง และเป็นการกำจัดคุณสมบัติประจำ
ตัวมนุษย์หลายอย่าง เช่น ต้องกำจัดความสามารถของบุคคลที่อาจมีความสามารถเหมือนอื่น การให้ความ
เสมอภาคเช่นนี้ เทียบสร้างเสมอภาคด้วย การทำให้ส่วนหนึ่งของมนุษย์เสื่อมลง หรือ เป็นการ
สร้างเสมอเพื่อให้เกิดความเสมอภาค ความเสมอภาคเช่นนี้นำไปสู่ลัทธิ 2 ลัทธิคือ เผด็จการ
กับ อนาธิปไตย แต่ ประชาธิปไตยต้องการความเสมอภาคที่อยู่ระหว่าง 2 ลัทธิดังกล่าว ดังนั้น ถ้า
การคือแห่งห้องเหตุผลในลักษณะนี้ยอมไม่ใช้การคือแห่งเพื่อประชาธิปไตย เพราะในอดีตที่ผ่านมา
ความผิดที่ของการใหญ่เสมอภาคโดยไม่มีการแบ่งชนชั้น (Classless) ยอมรับไปสู่ระบอบ
การเมืองแบบเผด็จการใด เช่น ลัทธิเฮเกล และมาร์ก เป็นต้น ส่วนลัทธิอนาธิปไตยนั้นยอมรับว่า
รัฐบาลไม่มีความจำเป็นและไม่ประโชชน์เลย เพราะรัฐบาลเกิดมาเพื่อกำจัดสิทธิประชาชนฝ่ายเดียว
ดังนั้น เพื่อให้ทุกคนมีความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงคงไม่มีรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม
ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ประชาธิปไตยในต้องการเป็นทั้ง 2 ลัทธิดังกล่าวแล้ว ดังนั้น ความเสมอภาคของ
ลัทธินี้จึงต้องอยู่กลางๆ นั่นคือ ประชาธิปไตยต้องยอมรับว่ามีความแตกต่าง หรือมีระดับชั้นในสังคม
และต้องการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษในตัวบุคคลที่แตกต่างกันนี้ ไม่ก่อให้เกิดโทษแก่สังคม และให้ช่วย
เหลือเกื้อกูลระหว่างบุคคลตลอดจนนำมาผลให้เกิดความเจริญแก่สังคมเป็นส่วนรวม

ความเสมอภาคของประชาธิปไตย ตามอง 2 แง่ คือ ทฤษฎีและปฏิบัติ ทางด้านทฤษฎี เรา
ยอมรับว่าความเสมอภาคคงไม่เป็นแบบ 2 ลัทธิที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ การปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยต้องมีการแบ่งชนชั้นบ้าง, ให้ความแตกต่างในความสามารถของบุคคล, มีรัฐบาลและ
สถาบันนิติบัญญัติเป็นหัวหน้าผู้ตีกฎหมาย เป็นต้น ดังนั้น เราจะต้องสร้างเสมอภาคบนพื้นฐานนี้ ส่วน
ด้านปฏิบัติ ถ้าตีความหมายหลักและความหมายรองทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว สมมุติต่อไปว่า ประเทศ
ที่เป็นประชาธิปไตยไปปฏิบัติตามความหมายนั้นแล้ว การคือแห่งจะเกิดขึ้นใดหรือไม่ คำตอบ คือ การ
คือแห่งจะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นการคือแห่งจะเกิดขึ้นต่อเมื่อ ประเทศที่เรียกตัวเองประชาธิปไตยแต่ไม่ได้
เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

4. การค้ำประกันกับหลักศีลธรรม

หลักศีลธรรมเกิดจากสมมติฐานที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีศีลธรรม, มีจริยธรรม ระวังถึงสิทธิและประโยชน์ของผู้อื่น หรือจะกล่าวอย่างแคบๆ ก็คือ มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล สัตว์ที่มีเหตุผลย่อมมีศีลธรรม แต่ตามข้อเท็จจริงโลกพิสูจน์ให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นของโลกมนุษย์ตั้งแต่โบราณจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มนุษย์ขาดศีลธรรม มีการแก่งแย่งอำนาจ, แข่งอำนาจ, หวงอำนาจ ตลอดจนกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกัน และการขัดขืนกฎหมายบางส่วนก็เพื่อการช่วงชิงอำนาจ ตลอดจนการประพฤติผิดประชณีไปโดยถือว่ามนุษย์ปกครองตนเองได้โดยมีสิทธิเสรีภาพ และได้รับความยุติธรรมโดยทั่วหน้า เพราะมนุษย์มีคุณธรรมและไม่เบียดเบียนกัน ประชาธิปไตยมีอุดมคติอันสูงส่ง มองโลกและมนุษย์ในแง่ดี ปัญหาที่ประชาธิปไตยจะต้องพบคือ คนที่มีเหตุผลและประกอบด้วยศีลธรรมเป็นอย่างไร มีปรากฏอยู่บ่อยๆ ว่าคนที่มีการศึกษาสูงยังไม่มีศีลธรรมสูงทัดเทียมระดับการศึกษาของตน และคนประเภทนี้เองอาจเป็นอันตรายต่อสังคม, ชุมชน และประเทศชาติ เพราะคนพวกนี้มีโอกาสที่จะทำสิ่งที่ไม่สุจริตได้อย่างแนบเนียน และสามารถปิดบังเจตนาธรรม และการกระทำอันเป็นอันตรายเหล่านั้นให้รอดพ้นจากสายตาของคนทั่วไปได้ เมื่อการค้ำประกันเกิดจากคนประเภทนี้ การค้ำประกันต้องชอบธรรมอย่างนั้นหรือ และเราเฝ้าประกบกันไต่หรือไม่ว่า การค้ำประกันต้องไม่เกิดจากคนประเภทนี้ และการค้ำประกันจะต้องเกิดจากผู้ที่รักชาติ, ซื่อสัตย์, ขอมเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสมอไป เช่นนั้นหรือ กล่าวโดยสรุปการค้ำประกันแม้จะอาจหลักศีลธรรมที่ตนคิดว่าเป็นหลักศีลธรรมในระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่มีการรับประกันหรือมีมาตรการที่จะวัดอย่างแน่นอนว่า การค้ำประกันจะชอบธรรมเสมอไปในระบอบนี้ ดังนั้นบุคคลที่อ้างว่า การค้ำประกันชอบธรรมและเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในระบอบประชาธิปไตย การอ้างเช่นนั้นยังไม่มีผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์เพียงพอ

5. การค้ำประกันกับหลักเสรีภาพ

หลักเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง " ความมีเสรี พร้อมๆ กับความยับยั้งชั่งใจ (Restraint) หรือมีความรับผิดชอบ (Responsibility) " ¹ แต่ในทาง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

ปฏิบัติ สังคมจะช่วยให้เกิดความยับยั้งชั่งใจในการใช้เสรีภาพ คือ

การจำกัดหรือยับยั้งไม่ให้มีเสรีภาพจนเกินไปนักมีหลักเกณฑ์ นั่นคือ สังคมจะกำหนดขอบเขตการใช้เสรีภาพ โดยถือเอาความมั่นคงและสวัสดิภาพของชุมชน และเจตนารมณ์ของสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมเป็นที่ตั้ง ¹

นอกจากความหมายดังกล่าวแล้ว " เสรีภาพ " อาจหมายถึงโอกาสที่บุคคลจะหาสิ่งปรารถนาใดโดยจะถูกควบคุมน้อยที่สุด แต่ในขณะเดียวกันการใช้เสรีภาพหรือการกระทำดังกล่าวจะต้องไม่ขัดขวางต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น ²

ดังนั้นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แม้ประชาชนจะมีเสรีภาพ แต่รัฐบาลในฐานะที่เป็นตัวแทนของปวงชน ก็พยายามที่จะจำกัดขอบเขตการใช้เสรีภาพให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสม และในทางปฏิบัติจึงมีคำกล่าวว่า จะต้องมีการจำกัดเสรีภาพเพื่อเพิ่มเสรีภาพ เสรีภาพที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่ เสรีภาพในทางการเมืองการปกครอง , เสรีภาพเกี่ยวกับชีวิต, เสรีภาพเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพเกี่ยวกับร่างกาย เป็นต้น

ในทางทฤษฎี ระบอบประชาธิปไตยยอมรับเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ และสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลเหนือสิ่งอื่นใด เพราะถือว่า เสรีภาพเป็นเครื่องเกื้อกูลที่ทำให้มนุษย์สามารถใช้ปัญญา นอกจากนั้นยังได้กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของประเทศ และบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติต่างๆด้วย และในทางปฏิบัติ เจาหน้าที่ของรัฐก็พยายามยึดหลักเสรีภาพในการดำเนินงาน

แม้เสรีภาพจะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างไรต่อระบอบประชาธิปไตย ยังมีปัญหาว่า รัฐควรให้เสรีภาพแก่บุคคลแค่ไหน ตัวอย่างเช่น ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมนั้นมีรากฐานความกติกมาจากลัทธิปัจเจกชนนิยม สิ่งทีลัทธินี้ต้องการเน้น คือให้เสรีภาพส่วนบุคคล และคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล และยังเชื่อว่า

¹ เรื่องเดียวกัน.

² จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514),

รัฐควรปล่อยให้เอกชนทำกิจการ และดำเนินชีวิตในทางต่างๆเอง โดยรัฐเข้าแทรกแซงน้อยที่สุด รัฐจะเข้าแทรกแซงในวิถีชีวิตและการจัดระเบียบสังคมของคนก็ต่อเมื่อกิจการนั้น เอกชนไม่สามารถจะทำได้แล้วเท่านั้น¹

สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมได้สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ในระบบทุนนิยมนี้ปัจจัยการผลิตเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน เมื่อกิจการบางอย่างที่เป็นสาธารณูปโภค เช่น โทรศัพท์, โทรเลข, การเดินรถประจำทาง, รถไฟ รัฐบาลก็ยอมให้เอกชนเข้าไปเป็นเจ้าของและจัดการได้ ดังนั้นลัทธินี้จึงยึดหลัก ปล่อยให้ต่างคนต่างทำ (Laisser Fair) เพราะถือว่า ถ้าปล่อยให้ต่างคนต่างแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเองแล้วจะนำไปสู่ผลประโยชน์ของสังคมได้ และการแข่งขันอันเสรีภายในกลไกของตลาดจะช่วยให้ความเจริญมีเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการใหม่เสรีภาพเช่นนี้ทำให้ผู้ที่ทำรายหรือผู้มีกิจการใหญ่สามารถมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น และทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนจนและคนรวยอย่างชัดเจน ในที่สุดเกิดความไม่เสมอภาคของประชาชนขึ้น และก่อให้เกิดการเอาเปรียบกัน แต่ระบอบประชาธิปไตยไม่ต้องการที่จะเห็นเสรีภาพที่ก่อให้เกิดการเอาเปรียบกัน แต่ต้องการให้ทุกคนร่วมมือกันเพื่อเพิ่มพูนผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมจึงไม่อยู่ในข่ายของการเป็นประชาธิปไตยแบบที่พวกเราต้องการ ฉะนั้นการถือแห่งที่อ้างเสรีภาพแบบเสรีนิยมจึงไม่น่าจะถูกยกย่อง เพราะเท่ากับเป็นกาชั่งเสริมเสรีภาพเพื่อทำลายเสรีภาพเสียเอง

อีกด้านหนึ่ง การที่รัฐให้เสรีภาพในการรวมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น เราต้องยอมรับว่าการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่ดี หรือการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการ หรือจัดทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งดีเช่นเดียวกัน แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องมีขอบเขต หรือมีผลดีต่อกการพัฒนาทางการเมือง และเป็นผลดีต่อการปกครองประเทศ อย่างไรก็ตามเราก็คงยอมรับว่า เมื่อนักสังคมที่เรากล่าวว่า ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย การแสดงความคิดเห็นต่างๆอาจจะเกิดจากผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเกิดจากอารมณ์ ฉะนั้นแม้รัฐจะให้เสรีภาพในการพูด แต่รัฐก็ต้องให้เสรีภาพ

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523), หน้า 60.

การพูดอยู่ในขอบเขต และขอบเขตในเรื่องนี้ โดยทั่วไปมีอยู่ 3 ประการ คือ¹

1. Clear and Present Danger
2. Bad Tendency
3. Gravity of Evil

Clear and Present Danger

หลักการนี้หมายถึง ถ้าบุคคลใดเมื่อพูดไปแล้วจะทำให้เป็นภัยอันตรายต่อสาธารณชน หรือเป็นคำพูดทำให้เกิดการใช้กำลังรุนแรง มีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ทำให้เกิดจลาจลไปทั่วภายในประเทศ ถ้าพูดในลักษณะดังกล่าว ถือว่าเป็นคำพูดซึ่งเป็นภัยอันตรายอย่างชัดเจน เป็นการใส่เสรีภาพในทางที่ผิด

Bad Tendency

หลักการนี้หมายถึง หลักการที่ป้องกันไม่ให้บุคคลใช้เสรีภาพในทางที่ผิด หรือการป้องกันไม่ให้บุคคลทำผิดมากกว่าที่เป็นอยู่ นั่นคือ ถ้าการแสดงออกของประชาชนในชั้นแรกนั้น เจ้าหน้าที่ได้พิจารณาเห็นว่า เป็นสิ่งที่ไม่ชอบ, เป็นสิ่งที่ไม่ควร หากแสดงต่อไป จะมีผลไปในทางที่อาจจะทำผิดมากขึ้น เจ้าหน้าที่อาจจะระงับยับยั้งการกระทำดังกล่าวนี้เสีย หลักเกณฑ์ในการพิจารณานั้น กฎหมายมีหลักอยู่ว่า กรรมยอมแสดงเจตนา โดยอาศัยเกณฑ์เจ้าหน้าที่อาจจะใช้เป็นเครื่องวัด หรือพิสูจน์ว่า การแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้นมีลักษณะไปในทางใด หากเห็นว่ามีแนวโน้มเอียงไปในทางที่ไม่สุจริต เช่น แสดงความคิดเห็นที่ไม่ควร เจ้าหน้าที่อาจจะต้องใช้มาตรการยับยั้ง การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลดังกล่าว ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางระงับหรือให้คำเนิ่นการเสียใหม่

Gravity of Evil

หลักการนี้หมายถึง เกณฑ์ซึ่งกฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไปในทางทำให้เกิดผลร้ายต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือทำให้เกิดผลร้ายต่อสาธารณชน

¹ จรรยา สุภาพ, หลักนิติศาสตร์, หน้า 229.

Evil ในความหมายนี้ หมายถึง ผลที่จะบังเกิดขึ้นที่มีลักษณะที่รุนแรงกว่า Bad Tendency ซึ่งใน Bad Tendency นั้น เป็นเรื่องของรสนิยมที่ไม่ดี เช่น การใช้กำพุด หรือการพูด หรือการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสม แต่ในเรื่อง Gravity of Evil นี้เป็นการแสดงเสรีภาพซึ่งอาจจะบังเกิดผลที่ร้ายแรง ควายนั่น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจำกัดการใช้เสรีภาพนั้น

จากหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้ นั้นถือว่าเป็นมาตรการที่รัฐมีไว้เพื่อจำกัดเสรีภาพในการพูดของบุคคล เนื่องจากข้อเท็จจริง หรือจากการวิจัยทางจิตวิทยา ได้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ ใ้สาวจะใช้เหตุผลตลอดเวลา อาจมีบางครั้งที่ใช้อารมณ์ หรือกำบังถึงผลประโยชน์ของตนเองบ้าง หรือมีจุดประสงค์ที่กว้างไกลถึงขนาดที่ต้องการจะล้มล้างระบบที่พวกเขาเองก็คิดว่าไม่ชอบธรรม ฉะนั้น การที่ปล่อยให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มันเหมือนคาบสองคม คือ มีดีและไม่ดี งามบุคคลหนึ่งซึ่งมีความรักและเป็นที่ยอมรับของในสังคม มีเจตนาที่ไม่หวังดีต่อประเทศ และทำการคดโกง การกระทำนั้นเราจะเรียกว่าชอบธรรมหรือไม่ การคดโกงไม่เคยให้หลักประกันแก่เรา เลวี่วจะต้องชอบธรรมเสมอไป แม้เราจะไม่ชอบวิธีการที่ใช้ความรุนแรง นั้นไม่ใ้หมายความว่า การคดโกงอย่างนั้นต้องชอบธรรม เพราะในอดีตที่ผ่านมา เราก็กเคยเห็นแล้วว่า ในบางครั้งการคดโกงหรือซัดขืนกฎหมายนั้นนำไปสู่การกระทำที่รุนแรง เช่นทำให้เกิดสภาวะสังครามกลางเมือง หรือ สงคราม หรือการโค่นล้มซึ่งอำนาจการปกครองประเทศ เป็นต้น

การคดโกง คือ การกระทำหนึ่งแม้จะเกิดในสังคมที่เรียกตัวเองว่าประชาธิปไตย แต่กั ใ้สาวจะเป็นเงื่อนไขจำเป็นต่อประชาธิปไตย เพราะ ในยุคหนึ่งอาจจะเห็นว่า การคดโกงนั้น ชอบธรรม ครั้นที่หาผู้เรียกร้องในสังคมประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม เห็นว่ารัฐจะต้องเข้าแทรกแซง ตอกิจการของเอกชนในหนอที่สุดเท่าที่จะทำได้ และรัฐจะต้องให้เสรีภาพต่อบุคคลในการทำการค้า ใ้คอย่างตามใจชอบ เมื่อรัฐออกกฎหมายที่ซัดขืนเสรีภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน พวกคดโกงจะ ทำการคดโกงตามกฎหมายนั้นทันที โดยอ้างหลักการใดที่ตนคิดว่าชอบธรรม การคดโกงเช่นนั้นจะก่อให้เกิดสังคมประชาธิปไตยที่คดโกงอย่างแท้จริงหรือ การคดโกงดังกล่าวจะทำให้บุคคลมีเสรีภาพใ้คอย่าง แท้จริงอย่างนั้นหรือ แต่ปรากฏว่า สังคมที่เรียกร้องเสรีภาพอย่างนั้นแม้แต่การก่อกวนเกิดขึ้น และผลกั

ไม่ให้นำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงเลย ในปัจจุบันนี้ นักคิดทางการเมืองไทยทั่วไปกลับมีความคิดในแง่ที่ว่า ถ้าจะให้ เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง รัฐควรจะให้เข้าแทรกแซงในมากขึ้น เพื่อกระจายผลประโยชน์ให้เกิดความเท่าเทียมต่อประชาชนทั่วไป

กล่าวโดยสรุป ถ้ารัฐใดที่ต้องการให้ทุกคนมีเสรีภาพโดยไม่มีขอบเขตทั้งด้านการพูด, การแสดงความคิดเห็น ตลอดจนด้านเศรษฐกิจแล้ว สังคมนักโซวียงจะนำไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่พวกเราคิดถึง ความหวังไว้มิ เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เสรีภาพเหล่านั้นก็ควรจะมีจำกัดไว้บ้าง และเมื่อใดที่พวกคองเกรสต้องการเสรีภาพอันไม่มีขอบเขต การคองเกรสเช่นนี้อาจนำไปสู่การปกครองแบบอนาธิปไตย หรือลัทธิเผด็จการโคเซ็นเคียวกัน

6. การคองเกรสกับหลักการปกครองตนเอง

หลักการปกครองตนเองนับว่า เป็นหัวใจอันสำคัญยิ่งอันหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย เพราะความสำคัญอยู่ตรงที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล, มีสติปัญญา, มีความสามารถ ตลอดจนมนุษย์ต้องรับผิดชอบของตนเอง ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงหนีหลักการที่ว่า " วิธีการปกครองที่ดีที่สุดก็คือ การปกครองตนเอง " และวิธีการปกครองตนเองที่ดีที่สุด และที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ การให้ประชาชนหรือสมาชิกของสังคมมีโอกาส มีส่วนในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาอันกระทบกระเทือนส่วนรวม หรือ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์และความผาสุกรวมกัน ส่วนในทางปฏิบัติคือ การนำปัญหาหรือข้อข้องใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนให้ประชาชนตัดสิน ซึ่งหมายความว่า ให้มีการตัดสินใจโดยประชาชน และใช้เสียงข้างมากเป็นข้อยุติ (Majority decision-making) ดังนั้น หลักการใช้เสียงข้างมากจึงเป็นหลักสำคัญของการปกครองตนเอง และเป็นทางออกที่แม้จะไม่ดีที่สุด แต่ช่วยหลีกเลี่ยงความสำคัญของแต่ละคนที่เป็นสมาชิกของสังคม คือแต่ละคนออกเสียงใดเสียงเดียว เมื่อผลรวมของเสียงส่วนใหญ่เป็นไปทางใด ก็ควรจะเป็นเช่นนั้น

ปัจจุบันการเมืองเป็นเรื่องยุ่งยากและซับซ้อน การที่จะให้ประชาชนทุกคนช่วยตัดสินใจปัญหา อาจจะทำให้ใคร่ไม่งานนัก เพราะบางปัญหาเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ โดยเฉพาะ ดังนั้นการออกเสียงของประชาชนจึงเป็นไปโดยอ้อมไม่ใช่โดยตรง และการออกเสียงโดยทางอ้อมก็คือการเลือกตัวแทนของตนขึ้น เพื่อทำหน้าที่ตัดสินในปัญหาที่สำคัญๆ ดังนั้น ถ้าจะกล่าวโดยสรุป

ก็คือ ประชาชนต้องเลือกตัวแทนเข้าสู่สภานิติบัญญัติ เพื่อทำหน้าที่แทนตนเอง และเสียงของสมาชิกที่เราเลือกเขาไปในสภา ก็ต้องเป็นเสียงที่ถูกต้องและชอบธรรม ดังนั้น เมื่อเรายอมรับว่าเสียงนั้นชอบธรรม การต่อต้านสิ่งที่ไม่ชอบธรรมก็คือ การกระทำที่ไม่ชอบธรรม

หลักการปกครองตนเองในปัจจุบัน ประกอบทฤษฎีสาระสำคัญดังนี้¹

- 1) ให้ประชาชนมีอำนาจและใช้อำนาจปกครองตนเอง
- 2) ให้ประชาชนเลือกตัวแทนของตนเข้ามาทำหน้าที่แทน
- 3) การเลือกนั้นให้ใช้เสียงข้างมาก
- 4) ผู้แทนของประชาชนจะคัดค้านใจแทนประชาชนและแก้ไขหลักเสียงข้างมาก ในการทำงาน

แทนนางชน

5) ในการคัดค้านใจและตกลงใจนั้น ผู้แทนของประชาชนไม่จำเป็นต้องปรึกษาหารือกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทุกคนทุกกรณี โดยเฉพาะเรื่องที่เป็นปกติธรรมดา หรือรายละเอียดต่างๆ ถือว่าตัวแทนเหล่านั้นสามารถปฏิบัติงานไปได้เลย เนื่องจากได้รับความยินยอมจากประชาชนแล้ว

หลักการที่กล่าวมานี้ ถือว่า สมาชิกที่เป็นตัวแทนของประชาชนมีสิทธิที่จะดำเนินการต่างๆ ได้ แต่ประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายได้ออกกฎหมายเพื่อป้องกันการผิดพลาดของผู้แทนที่อาจจะตัดสินใจบางเรื่องผิดพลาด และแต่ละประเทศก็กำหนดเกณฑ์ต่างๆ ไว้อย่างต่างกัน นั่นคือ ในทุกประเทศได้วางมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ เพื่อให้พิจารณาว่า ข้อบัญญัติเป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นพื้นฐาน และวิธีใดที่จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และในระยะเวลาเท่าใด ตัวอย่างเช่น²

ในประเทศอังกฤษ ถือหลักว่า นโยบายนี้อัตโนมัติหรือเสนอต่อส่วนรวมแทนที่ประชาชน อังกฤษจะต้องได้รับโธดาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สำหรับวิธีการ Initiative,*

¹ จรูญ สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบ..., หน้า 18.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

* Initiative หมายถึง การริเริ่มเสนอกฎหมายโดยประชาชน

Referendum* หรือ Recall* ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น ประเทศอังกฤษจะไม่ใช้ เพราะถือว่า การเลือกตั้งทั่วไปก็เพียงพอแล้ว สำหรับช่วงเวลาที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมบนกึ่งระยะไวกางพอสมควร

แต่ในสหรัฐอเมริกาไม่มีกฎเกณฑ์ที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการหาข้อตกลงในเรื่องต่างๆ มากกว่าประเทศอังกฤษ และประชาชนก็ต้องการที่จะแสดงออกในการให้ความยินยอม หรือมีส่วนร่วมในการตกลงใจมากขึ้น ฉะนั้น การเลือกตั้งจึงมีอยู่บ่อย ตำแหน่งที่จะต้องมาจากการเลือกตั้งมีมาก และประชาชนมีส่วนร่วมที่จะออกเสียงคัดค้านปัญหาต่างๆ ไม่น้อย

จากตัวอย่างข้างบนนี้ เมื่อกฎหมาย หรือนายกรัฐมนตรี หรือประธานาธิบดีจะมีอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย หรือนโยบายต่างๆ ของประเทศก็ตาม พวกเขาจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการคัดค้านปัญหาที่สำคัญของประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวม และการกระทำอย่างนี้ ข้าพเจ้าไม่ยอมรับว่าเป็นการค้ำประกัน เพราะรัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนกระทำ หรือเสนอข้อตกลงใจในปัญหาต่างๆ ได้ และถือว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ผิดกฎหมาย ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงเชื่อว่า ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย วิธีการแก้ไขกฎหมาย หรือเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างๆ ของประเทศจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ และการจะใช้การค้ำประกันจึงไม่ใช่วิธีการที่จะนำไปสู่ การเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้ ถ้าการค้ำประกันก็จริงก็ควรจะต้องดำเนินการในขณะที่ยังเสนอเป็นร่างกฎหมาย เพราะระยะเวลาที่เสนอนั้น รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นว่า ร่างกฎหมายฉบับนั้นสมควรหรือไม่ที่จะบัญญัติเป็นกฎหมายต่อไป ฉะนั้นเมื่อรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเพื่อขอข้อตกลงใจได้ในระยะเวลาที่กำหนดให้ ประชาชนน่าจะได้รับประโยชน์ และไม่น่าจะเกิดการค้ำประกันได้

กล่าวโดยสรุป ถ้าประเทศใดที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ปัญหาการค้ำประกันจะไม่เกิดขึ้น เพราะรัฐที่ปกครองในระบอบนี้ยังเปิดโอกาสที่ชอบธรรมทางกฎหมายให้กับ

*Referendum หมายถึง การออกเสียงรับรองกฎหมาย

*Recall หมายถึง ผู้แสดงความคิดเห็นเพื่อถอดถอนเจ้าหน้าที่

ประชาชนทั่วไปเสมอ รัฐใดที่ไม่เปิดโอกาสเช่นนั้น เราจะไมยอมรับว่าเป็นไปตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย ปัญหาจากอดีตที่ตามมา เมื่อยังมีการกดขี่เกิดขึ้น การถือแห่งยอมจะเกิดขึ้นได้ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม แลประชาธิปไตยไม่ใช่การปกครองที่ของการกดขี่ประชาชน แลต้องการให้ประชาชนมีความรับผิดชอบตนเอง และสำนึกในตัวเอง ตลอดจนต้องการให้ความผาสุกแก่ประชาชนทั่วหน้ากัน ดังนั้น การปกครองที่ยังกดขี่ประชาชนจะโดยวิธีการใดก็ตาม เราจะเรียกว่าประชาธิปไตยได้อย่างไร

ข. การถือแห่งกับเหตุผลอื่นของประชาธิปไตย

1. ประชาธิปไตยกับอำนาจอันชอบธรรมของรัฐ

อดีตที่ตามมาคือการโต้เถียงกันเรื่อง อำนาจอันชอบธรรมของรัฐว่า อำนาจนี้ใครมาอย่างไร คำตอบในเรื่องนี้มีอยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน และแต่ละทฤษฎีมีข้ออ้างซึ่งน่าเชื่อถือถึงขั้นแค้นทฤษฎีหนึ่งหนทางจะเกี่ยวของกับการถือแห่งใด ก็คือ ทฤษฎีเทวสิทธิ์ (The Theory of Divine Right) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า องค์อธิปัตย์ได้รับอำนาจอันชอบธรรมมาจากพระเจ้า ดังนั้นผู้ปกครองจะต้องเชื่อฟังรัฐ ฉะนั้นกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ชอบธรรม นอกจากความดึกนี้แล้ว ลัทธินี้ยังเชื่อว่า อำนาจของพระเจ้าอยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง การกระทำใดที่ขัดต่ออำนาจของสวรรค์ จะคงถือว่าบาปและไม่ชอบธรรม อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ในปัจจุบันก็ได้เป็นที่นิยมกันแล้ว อีกประการหนึ่งประชาธิปไตยในปัจจุบันก็ได้เกิดจากความเชื่อมั่นเลซ ความเชื่อของลัทธิประชาธิปไตยสมัยใหม่เกิดจากความตึกดั้งเดิมของ จอห์น ล็อก กล่าวอันหนึ่งคือ เกิดจากทฤษฎีสัญญาประชาคม (The Social Compact Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และสัญญาประชาคมเกิดจากการที่มนุษย์ใดตกลงกันว่าจะรักษาสีธรรมตามธรรมชาติของตนไว้ และก่อตั้งรัฐบาลรัฐสภาที่มีอำนาจจำกัดและรับผิดชอบต่อประชาชน นอกจากนี้สาระสำคัญของลัทธินี้ พอสรุปได้ดังนี้คือ¹

- 1) รัฐมีที่กำเนิดมาจากมนุษย์หรือมนุษย์เป็นผู้สร้างรัฐ
- 2) การสร้างรัฐนั้นมนุษย์มีเจกนาที่แน่นอน
- 3) มนุษย์ร่วมกันทำสัญญาระหว่างกันเป็นผลทำให้เกิดรัฐ

¹จรรยา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์, หน้า 37-38.

- 4) สัญญานี้มีผลผูกพันมนุษย์สัญญา
- 5) รัฐและรัฐบาลเกิดขึ้นจากสัญญา
- 6) รัฐและรัฐบาลจะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ร่วมทำสัญญาคือประชาชน

ดังนั้นจะเห็นว่า ประชาธิปไตยถือว่า อำนาจอันชอบธรรมของรัฐได้มาโดยอำนาจของปวงชนที่ให้อินยอม ไม่ใช่เกิดจากพระเจ้าหรือสิ่งที่เหนือธรรมชาติทั้งปวง การที่พวกคือแห่งอำนาจอธิปไตยหรือสิ่งที่นอกเหนือจากอำนาจของประชาชนแล้ว น่าจะไม่ใช้ชื่ออำนาจที่ชอบธรรม นอกจากนี้ ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยย่อมจะยอมรับอำนาจของสภานิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร เพราะสมาชิกเหล่านี้เกิดจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และประชาชนก็มอบอำนาจนั้นแก่พวกเขาเหล่านั้น ในการตัดสินปัญหาในระดับประเทศ ดังนั้นการต่อต้านหรือขัดขืนกฎหมายหรือนโยบายต่างๆ ก็น่าจะไม่ชอบธรรม

2. ประชาธิปไตยกับกฎหมาย

เราต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่า ระบอบประชาธิปไตยมีกระบวนการต่างๆที่ใช้ในการออกกฎหมาย หรือกำหนดนโยบายใดอย่างรอบคอบและรัดกุม นั่นคือ " กระบวนการตรวจสอบและสร้างความสมดุล " (Checks and Balances) กระบวนการนี้เป็นการป้องกันไม่ให้ฝ่ายใดมีอำนาจเกินไปจนครอบงำฝ่ายอื่นได้ เช่น รัฐสภาออกกฎหมายหรือพิจารณากฎหมายใด ประธานาธิบดีก็ยับยั้งกฎหมายที่รัฐสภาเสนอได้ ส่วนศาลก็ตัดสินใหม่คดีของรัฐสภาเป็นโมฆะได้หากขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ส่วนฝ่ายตุลาการก็อาจถูกตรวจสอบได้โดยอำนาจการแต่งตั้งฝ่ายตุลาการของประธานาธิบดี ดังนั้นจะเห็นว่า ในการปกครองแบบนี้ ต่างฝ่ายต่างก็มีอำนาจที่จะยับยั้งกันได้ และกระบวนการนี้ต่างก็ถือว่าดีในการปกครองแบบนี้ ฉะนั้นจะเห็นว่า ถ้าแต่ละฝ่ายยึดมั่นในอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยอย่างจริงจังแล้ว โอกาสที่กฎหมายหรือนโยบายต่างๆจะไม่ชอบธรรมนั้นย่อมจะไม่เกิดขึ้น

นอกจากกระบวนการนี้แล้ว กฎหมายยังเกิดจากความดีของบุคคลหลายฝ่ายหลายอาชีพ ดังนั้นสมาชิกสภาต้องมีความรอบคอบและไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่จะทำตามอำเภอใจได้ และการยอมรับหรือรับรองกฎหมายโดยยอมต้องอาศัยเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งเรากลัวว่าเป็นหลักหนึ่งในการปกครองประชาธิปไตย ฉะนั้นการต่อต้านกฎหมายที่ถือว่าเป็นมติส่วนใหญ่ของประเทศนั้น น่าจะชอบธรรมหรือไม่ ขอให้เราพิจารณาเอง

3. ประชาธิปไตยกับสิทธิการปฏิวัติ

เราคงยอมรับว่า สิทธิการปฏิวัตินั้นเกิดจากแนวคิดของ จอห์น ล็อก โดยตรง คือ ล็อกต้องการให้อำนาจอธิปไตยนั้นอยู่ในมือของประชาชน เมื่อใดที่รัฐละเมิดข้อตกลงที่ให้ไว้ ประชาชนมีอำนาจที่จะถอดถอนรัฐบาลนั้นได้ หรือเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว แลผลงานของล็อกนั้นเขียนโดยมีเจตนาที่จะส่งเสริม การปฏิวัติอันเรืองเกียรติ (Glorious Revolution) ในปี ค.ศ. 1688. แต่ไม่ว่าความทึดึกให้ทำการปฏิวัติในระบอบประชาธิปไตย, ผลจากการปฏิวัตินั้นทำให้รัฐสภาที่มีอำนาจสูงสุดเดียวในการยอมรับสิทธิ ในทางปฏิบัติมีใ้หมายความว่าย่อมให้ประชาชนลุกขึ้นมาคือต่อต้านอำนาจรัฐ หรือ ทำการล้มล้างรัฐบาลโดยวิธีการใช้รุนแรง แต่หมายความว่า การเป็นตัวแทนของประชาชน หรือ เป็นรัฐบาลนั้นต้องอยู่ในฐานะใดเพียงชั่วคราว กล่าวคือ จะต้อง มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่า การอยู่ในตำแหน่งของผู้ปกครองนั้นจะกำหนดวาระไว้กี่ปี เมื่อเมวาระถึงกล่าวแล้ว ผู้ปกครองต้องมาเสนอตัว ให้ผู้ใดปกครองซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจใดพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่า สมควรให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือไม่ หากผู้ใดปกครองไม่ยินยอม ผู้ปกครองคนนั้น หรือ ชุ้คนก็จะต้องพ้นจากตำแหน่งไป เช่น อเมริกาย่อมให้ประธานาธิบดีอยู่ในตำแหน่งได้เพียง 2 รอบการเลือกตั้งเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการผูกขาดอำนาจ และเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นที่มีความสามารถชนปกครองแทน

ดังนั้นในระบอบประชาธิปไตย แม้เราจะให้สิทธิการปฏิวัติแต่ก็ไม่หมายความว่า เราจะทำการปฏิวัติโคกทันที หากเรายังมีข้อตกลงที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติอยู่ มิใช่ว่าจะทำตามอำเภอใจของตนเอง และ มาตรฐานอันนั้น เราขอรับโดยทั่วไปว่า เป็นสิ่งที่ดี และมีประโยชน์

นอกจากนี้การมีสิทธิปฏิวัติ ก็มิใช่ว่าจะต้องให้การต่อต้านหรือการคือแห่งต้องชอบธรรมเสมอ เพราะการปฏิวัติกับการคือแห่งเป็นการกระทำที่ต่างกัน และ เหตุที่ใช้ได้กับการปฏิวัติก็มิใช่หมายความว่าต้องใช่ได้กับการคือแห่งเสมอไป ดังนั้น ถ้าจะเอาเหตุการปฏิวัติไปอ้างในเรื่องการคือแห่งมันก็ไม่น่าจะชอบธรรม เพราะจุดประสงค์ของการปฏิวัตินั้นไกลเกินกว่าการคือแห่ง

กล่าวโดยสรุป ความเป็นประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศีเชื่อว่า จะเกิดขึ้นจากการคือแห่ง บางประเทศีมาโดยสงคราม , การปฏิวัติ และ ปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเกิดของสิทธิมนุษยชน หรือ เสรีภาพชนชั้นฐานันนั้นก็มาจากผลของสงครามโลกครั้งที่สอง หรือ การรวม

มอกันเพื่อสันติภาพในโลก จนทำให้เกิดองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ก็เป็น
 ผลของสงคราม และ การโคมาซึ่งการปกครองตนเองของอินเดียนก็โคมาจากการปฏิบัติ และ การโคมา
 ซึ่งระชาธิปไตยของอเมริกา ก็โคมาจากการปฏิบัติค่ออังกฤษ เป็นคน คั้งนั้นการเป็นระชาธิปไตย
 หรือไม่ ก็ไม่จำเป็นที่จะคองอาศัย การค่อเพงเตเพียงอย่างเร็ว ฉะนั้น แมอย่างคนจะเห็นว่า การ
 ค่อเพงคองเกิดขึ้นในระบอบระชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่ค่อมคคิเพงระชาธิปไตย ซาพเจ้าไม่เห็นวา
 การกระทำคังกลาวจะค่อให้เกิดความเป็นระชาธิปไตย หรือ เป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (Necessary
 Condition) ค่อการปกครองแบบโคเล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย